

N:o 4.

Ank. till Riksd. kansli den 11 maj 1908, kl. 1 e. m.

Utlåtande angående användande af riksbankens vinst för år 1907.

I den till innevarande års Riksdag aflåtna propositionen angående statsverkets tillstånd och behof har Kungl. Maj:t föreslagit, att af riksbankens vinst för år 1907, utgörande kronor 9,639,023: 48, ett belopp af kronor 7,450,000 måtte anvisas för statsverkets behof att utbetalas vid den tid under år 1909, som af Riksdagen bestämdes.

Vidare har Kungl. Maj:t i samma proposition föreslagit, att af riksbankens ifrågavarande vinst ett belopp af 1,225,000 kronor skulle afsättas såsom en dispositionsfond för statsverkets framtida behof.

Då det enligt den för bankoutskottet gällande instruktion åligger utskottet att till Riksdagen meddela yttrande och förslag om användande af den under föregående år upplupna bankovinsten, har utskottet tagit denna fråga under behandling.

Därvid har utskottet fäst sin uppmärksamhet vid ett nytt behof, som vid bestämmandet af riksbanksvinstens användning synes böra beaktas, nämligen afsättande af medel till riksbankens pensionsfond. Med afseende härå erinras, att vid antagande föregående år af ny lönestat för riksbankens tjänstemän och betjante infördes skyldighet för tjänsteinnehafvare i riksbanken att såsom bidrag till kostnaden för beredande af pension erlägga viss pensionsavgift och bestämdes, att denna avgift skulle ingå till en särskild fond, å hvilken tillgodohafvande skälig ränta skulle godt-skrifvas fonden. Vid framläggande af förslag härom anförde dock full-mäktige i riksbanken att tills vidare och till dess nödig utredning hunnit

af fullmäktige föranstaltas om pensionsfondens ställning och eventuellt bidrag från riksbanken till densamma, kunde anstå med fondens anlåtande för deltagande i pensioneringen, som således tills vidare, liksom hittills, skulle bestridas från bankens vinst- och förlusträkning.

Till bankofullmäktiges protokoll för den 5 december 1907 har anmälts en på fullmäktiges föranstaltande verkställd utredning angående storleken af det bidrag, som kunde erfordras för att sätta riksbankens pensionsfond i stånd att fullgöra banken åliggande pensionering. Af denna utredning framgår, att storleken af den fond, som, den 1 januari 1908 bör finnas för omförmälda ändamål, uppgår till:

efter beräkning af 3,5 %	kr. 3,238,463: —
» » » 3,6 %	» 3,128,285: —
» » » 4 %	» 2,795,552: —

Utskottet har inhämtat fullmäktiges yttrande angående användande af riksbankens vinst för år 1907 samt tillika särskildt anhållit, att fullmäktige ville yttra sig, huruvida af denna vinst större eller mindre del lämpligen borde afsättas till pensionsfonden.

I följd häraf hafva fullmäktige i skrifvelse till utskottet till en början erinrat om stadgandet i § 26 af lagen för Sveriges riksbank, att, intill dess bankens reservfond uppginge till minst 25 % af grundfonden, minst 10 % af årsvinsten skulle afsättas till reservfonden, samt i anledning däraf hemställt, att, då enligt senaste bokslut riksbankens vinst uppgått till kronor 9,639,023:48, af ifrågavarande vinstmedel 965,000 kronor måtte öfverföras till reservfonden, hvilken för närvarande utgör 9,455,000 kronor och efter öfverföringen komme att uppgå till 10,420,000 kronor.

Vidare anföra fullmäktige:

»Såsom ofvan nämnts, föreslår Kungl. Maj:t, att af årsvinsten 7,450,000 kronor måtte för statsverkets behof under år 1909 anvisas. Mot detta förslag hafva fullmäktige icke något att erinra. Beträffande användandet af det återstående beloppet af årsvinsten har Kungl. Maj:t ansett, att 1,225,000 kronor borde afsättas till en dispositionsfond för statsverkets framtida behof. Enligt 1907 års bokslut funnos allaredan i riksbanken reserverade medel till framtida disposition, uppgående, efter afdrag af årets vinst, till kronor 1,458,091:19, men det har uppenbarligen icke varit Kungl. Maj:ts afsikt, att resterande beloppet af årsvinsten skulle öfverföras till dessa reserverade medel, utan att en särskild dispositionsfond skulle bildas. Det synes dock fullmäktige, som vore det lämpligare, att de år,

då årsvinsten varit ovanligt hög, större belopp afsattes till riksbankens pensionsfond, enär på detta sätt denna fond kunde hastigare bildas och en del af de exceptionella vinsterna skulle bibehållas för riksbanken.»

Efter framhållande såsom lämpligt, att för pensionsfonden beräknades en räntefot af 3,6 % och att således enligt ofvan angifna utredning för pensionsfonden behöfde afsättas ett kapital af 3,128,285 kronor, hafva fullmäktige förklarar sig anse, att af nu föreliggande vinst ett belopp af 1,000,000 kronor lämpligen kunde för angifna ändamål afsättas; och hafva fullmäktige på anförda skäl hemställt, att riksbankens vinst för år 1907 måtte på följande sätt användas:

för statsverkets behof	kr. 7,450,000: —
till riksbankens reservfond	» 965,000: —
» » pensionsfond	» 1,000,000: —
reserverade medel till framtida dispo- sition	» <u>224,023: 48</u>
Summa kronor	9,639,023: 48

Efter öfvervägande af hvad sålunda beträffande användande af banko-
vinsten för år 1907 förekommit, har utskottet funnit sig böra biträda hvad
bankofullmäktige därom hemställt samt också beslutit att i öfverensstäm-
melse härmed ingå till Riksdagen med förslag om vinstens användande.

En ledamot af utskottet, som ansåg, att afsättande af medel till pen-
sionsfond ej borde ifrågakomma, men ändå ej ville, att från riksbankens
rörelse skulle undandragas det belopp, som Kungl. Maj:t föreslagit skola
afsättas såsom en dispositionsfond för statsverkets framtida behof, yrkade,
att utskottet för vinstens användande skulle hos Riksdagen föreslå följande:

för statsverkets behof	kr. 7,450,000: —
till reservfonden	» 965,000: —
samt reserverade medel till framtida disposition	» <u>1,224,023: 48</u>
Summa kronor	9,639,023: 48

Emellertid har, innan memorial i anledning af utskottets berörda be-
slut blifvit inför utskottet föredraget och justeradt, till utskottets behand-
ling öfverlämnats Kungl. Maj:ts proposition, n:o 171, angående anvisande
för statsverkets behof af viss del af riksbankens vinst för år 1907.

Däruti föreslås att för statsverkets behof till utbetalning vid den tid år 1909, som af Riksdagen bestämmes, af riksbankens vinst för år 1907 anvisas, utöfver det belopp af 7,450,000 kronor, hvarom framställning i sådant afseende redan gjorts, ytterligare 1,225,000 kronor.

Vid detta ärendes föredragning inför Kungl. Maj:t har vederbörande föredragande anfört följande:

»I den till nu församlade Riksdag aflåtna nådiga propositionen angående statsverkets tillstånd och behof föreslog Eders Kungl. Maj:t Riksdagen att, sedan af riksbankens vinst för år 1907, hvilken beräknades till 9,639,023 kronor 48 öre, blifvit i enlighet med gällande bestämmelser afsatt ett belopp af 964,023 kronor 48 öre till bankens reservfond, af nämnda vinst för statsverkets behof för nästkommande års statsreglering anvisa ett belopp af 7,450,000 kronor.

I det anförande till statsrådsprotokollet den 13 sistlidne januari, däri jag gjorde hemställan om framställning till Riksdagen i nyssberörda syfte, uttalade jag tillika den mening, att återstoden af riksbankens vinst för nästlidet år lämpligen borde afsättas såsom en dispositionsfond för statsverkets framtida behof.

Efter statsverkspropositionens aflåtande till Riksdagen har emellertid Eders Kungl. Maj:t beslutit att för ändamål, hvilkas tillgodoseende ansetts icke böra undanskjutas, af Riksdagen äska åtskilliga mer eller mindre betydande anslag, hvilka icke vid propositionens utarbetande tagits i beräkning. Jag tillåter mig att i sådant afseende särskildt erinra om den under denna dag beslutade nådiga propositionen, angående anvisande å extra stat för nästkommande år af ett anslag af 400,000 kronor till bidrag för uppförande eller inrättande af tuberkulossjukvårdsanstalter.

Å andra sidan hafva, i följd däraf att Riksdagen endast på det sätt bifallit Eders Kungl. Maj:ts proposition om höjning af sockerskatten, att skattesatsen, i hvad angår nästkommande år, höjts från 13 till 15 i stället för af Eders Kungl. Maj:t föreslagna 16 öre per kilogram, de statsinkomster, som vid statsverkspropositionens aflåtande beräknades för mötande af nästa års statsutgifter, minskats med öfver en million kronor.

Med afseende å nu berörda förhållanden synes det, som om jämväl den del af riksbanksvinsten för år 1907, om hvars anvisande för statsverkets behof framställning icke redan gjorts, lämpligen bör för täckande af nämnda utgifter anlitas.»

Då alltså frågan om bankovinstens användning genom Kungl. Maj:ts senaste proposition kommit i ett helt nytt läge, har utskottet ansett sig böra upptaga ärendet till ny behandling samt för sådant ändamål infortrat förnyadt yttrande från bankofullmäktige.

I skrifvelse den 30 april 1908 hafva fullmäktige i anledning häraf, efter omnämnande af kungl. propositionens innehåll, anført följande:

»Af bankoutskottet anmodade att öfver sistnämnda förslag afgifva yttrande, få fullmäktige anföra, att fullmäktige ej haft anledning frångå sitt tidigare gjorda uttalande om lämpligheten däraf att, särskildt när, såsom nu varit fallet, bankens vinst blifvit ovanligt stor, en del däraf afsättes till bankens pensionsfond i ändamål att, när afsättningarna vuxit till erforderligt belopp, den banken åliggande pensionering må kunna därmed bestridas. Om emellertid nu ifrågasatta belopp finnes böra anlitas för täckande af uppkomna oförutsedda statsutgifter, lär något hinder därför ej böra möta, utan torde då med afsättningen till pensionsfonden få anstå till kommande år.

I händelse af bifall till Kungl. Maj:ts förslag om öfverlämnande till statsverket af sammanlagdt 8,675,000 kronor af riksbankens vinst för år 1907, synes afsättningen till bankens reservfond lämpligen böra bestämmas till 964,000 kronor. Hvad härefter återstår af årsvinsten eller 23 kronor 48 öre torde böra kvarstå å kontot »reserverade medel till framtida disposition».

I fråga om tiden för utbetalandet under år 1909 af den del af årsvinsten, som kommer att för statsverkets behof anvisas, torde såsom vanligt bestämmas, att medlen skola statskontoret tillhandahållas med en fjärdedel under loppet af hvarje af månaderna januari, april, juli och oktober.»

I likhet med fullmäktige finner utskottet det vara önskligt, att af riksbankens vinst, då så lämpligen kan ske och särskildt när bankovinsten blir ovanligt stor, göras afsättningar till riksbankens pensionsfond för att denna fortast möjligt må bringas till den storlek, att banken åliggande pensionering däraf kan bestridas. Någon olägenhet synes dock ej uppstå af att till kommande år uppskjuta dessa afsättningar och, då man ej torde kunna underkänna betydelsen af de omständigheter, som föranledt Kungl. Maj:ts senaste proposition med förslag, att till statsverket af banko-

vinsten må anvisas, utöfver hvad i statsverkspropositionen föreslagits, ytterligare 1,225,000 kronor, anser sig utskottet böra biträda detta förslag.

Utskottet hemställer alltså,

att Riksdagen ville besluta:

a) att af riksbankens vinst för år 1907 ett belopp af 8,675,000 skall öfverlämnas till statsverket;

b) att statsverkets andel af bankovinsten för år 1907 skall af fullmäktige i riksbanken tillhandahållas statskontoret att utgå med en fjärdedel under loppet af hvarje af månaderna januari, april, juli och oktober 1909;

c) att af förenämnda årsvinst ett belopp af 964,000 kronor afsättes till riksbankens reservfond; samt

d) att af vinsten återstående 23 kronor 48 öre skola kvarstå å kontot »reserverade medel till framtida disposition».

Stockholm den 12 maj 1908.

På bankoutskottets vägnar:

WERNER G. VON SCHWERIN.

Reservationer:

af herrar *Vahlquist* och *A. Hansson*, hvilka ansett, att utskottet af principiella skäl bort vidhålla sitt en gång i ärendet fattade beslut;

af herr *J. E. G. Svensson*, som ansett, att Kungl. Maj:ts proposition n:o 171, icke bort af utskottet tillstyrkas; samt

af herr *Björklund* mot utskottets motivering.